

การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยแบบฝึกทักษะรูปแบบผสมผสาน
เรื่อง งานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล
รายวิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (30202-2009)
ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด

นางเพลินพิศ แจ้งสว่าง
ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ

วิทยาลัยเทคนิคลพบุรี สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 2
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
ปีการศึกษา 2568

ชื่อเรื่อง : การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยแบบฝึกทักษะรูปแบบผสมผสาน เรื่องงานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล รายวิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (30202-2009) ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด

ชื่อผู้วิจัย : นางเพลินพิศ แจ่มสว่าง

ปีที่วิจัย : ปีการศึกษา 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะรูปแบบผสมผสาน เรื่องงานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล วิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (30202-2009) ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด วิทยาลัยเทคนิคพบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 25 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบฝึกทักษะรูปแบบผสมผสานตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) แบบประเมินทักษะการคิดแก้ปัญหาตามสภาพจริง และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องงานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด พบว่าผู้เรียนผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ ร้อยละ 70 จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 100

2. ผลการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่องงานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล วิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (30202-2009) ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 88 คน ร้อยละ 88

3. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะรูปแบบผสมผสาน เรื่องงานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล วิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (30202-2009) ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการตลาด ในภาพรวมอยู่ในระดับ "มากที่สุด" ($\bar{X}$) = 4.53, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามโอกาสที่เหมาะสม รองลงมาคือ เนื้อหาในบทเรียนชัดเจน และเข้าใจง่าย

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1) ควรมีการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้รูปแบบผสมผสานร่วมกับเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการช่วยสร้างเนื้อหาการตลาด เพื่อยกระดับทักษะดิจิทัลของผู้เรียนให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง

2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมความคงทนในการเรียนรู้ (Retention) ของทักษะการคิดแก้ปัญหาในระยะยาว เพื่อความต่อเนื่องของการนำทักษะไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคพบุรี และคณะผู้บริหารทุกท่านที่ได้ให้การสนับสนุน และส่งเสริมการพัฒนาผลงานทางวิชาการเพื่อยกระดับการจัดการเรียนการสอนในระดับอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ขอกราบขอบพระคุณคณะครูอาจารย์ในสาขาวิชาการตลาดทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแนวทาง และตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้สละเวลาในการตรวจประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหาและแบบฝึกทักษะรูปแบบผสมผสาน ทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ตามหลักวิชาการมากยิ่งขึ้น

ขอขอบใจนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด วิทยาลัยเทคนิคพบุรี ทุกคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งได้ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตั้งใจ และให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนการสอนในวิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบุคคลในครอบครัวและกัลยาณมิตรทุกท่านที่คอยให้กำลังใจ และสนับสนุนการทำงานวิจัยชิ้นนี้จนสำเร็จลุล่วง ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อคณะครู นักศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้และการคิดแก้ปัญหาของผู้เรียนในยุคดิจิทัลต่อไป

เพลินพิศ แจ้งสว่าง
ผู้วิจัย

สารบัญ	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	2
1.3 นิยามศัพท์เฉพาะ	2
1.4 ขอบเขตการวิจัย	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายการจัดการอาชีวศึกษา	4
2.2 แนวคิดการจัดการเรียนรู้รูปแบบผสมผสาน (Blended Learning)	11
2.3 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	13
2.4 กรอบแนวคิดการวิจัย	21
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	23
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	23
3.3 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ	23
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	24
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	24
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
4.1 ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	26
4.2 ผลการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา	27
4.3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะรูปแบบผสมผสาน	28
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	29
5.2 การอภิปรายผล	29
5.3 ข้อเสนอแนะ	30

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	31
ภาคผนวก	32
ภาคผนวก ก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	
ภาคผนวก ข ผลงานของผู้เรียน	
ภาคผนวก ค แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	
ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ภาคผนวก จ ตัวอย่างสื่อการเรียนรู้	

ตารางที่	สารบัญตาราง	หน้า
4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน		26
4.2 ผลการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา		27
4.3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้		28
ด้วยแบบฝึกทักษะรูปแบบผสมผสาน		

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ในยุคปัจจุบันที่โลกขับเคลื่อนด้วยเศรษฐกิจดิจิทัลและการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด การจัดการเรียนรู้ในระดับอาชีวศึกษาจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ที่มุ่งเตรียมความพร้อมของทรัพยากรมนุษย์ให้มี "ความฉลาดรู้" (Literacy) และทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะดิจิทัลและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการจึงมุ่งเน้นไปที่การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อเปลี่ยนบทบาทของผู้เรียนจากการเป็นเพียงผู้รับความรู้ ไปสู่การเป็น "ผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง" (Constructionism) ที่สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการแสวงหาคำตอบและสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน

รายวิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (30202-2009) ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการตลาด เป็นวิชาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างนักการตลาดสมัยใหม่ โดยเฉพาะในส่วนของงาน "การสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล" ซึ่งถือเป็นเครื่องมือหลักในการเข้าถึงผู้บริโภค อย่างไรก็ตามจากสภาพปัญหาที่พบในการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่มักประสบปัญหาด้านทักษะการคิดแก้ปัญหา (Problem Solving Skills) เมื่อต้องเผชิญกับโจทย์การตลาดที่มีความซับซ้อน ผู้เรียนยังขาดความมั่นใจในการวิเคราะห์สถานการณ์และการเลือกใช้สื่อดิจิทัลให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ทางการตลาด เนื้อหาที่สร้างขึ้นมักขาดความเชื่อมโยงกับปัญหาจริงของแบรนด์หรือธุรกิจ ประกอบกับวิธีการสอนในรูปแบบบรรยายไม่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสมรรถนะในด้านการปฏิบัติงานจริงยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่หลักสูตรกำหนด

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยแบบฝึกทักษะรูปแบบผสมผสาน เรื่องงานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล วิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (30202-2009) ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 วิทยาลัยเทคนิคลพบุรี ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างชั้นเรียนและการเรียนผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนทักษะการสร้างเนื้อหาดิจิทัลได้อย่างต่อเนื่องและยืดหยุ่นตามศักยภาพของแต่ละบุคคล การนำนวัตกรรมนี้มาใช้จะช่วยส่งเสริมทั้งด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะกระบวนการ (Process) และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attitude) โดยเปลี่ยนบทบาทครูผู้สอนให้เป็น "ผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้" (Facilitator) ที่ทำหน้าที่กระตุ้นและแนะแนวทางให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ผลงานการสื่อสารการตลาดดิจิทัล อันจะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องงานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด

2. เพื่อพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่องงานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล วิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (30202-2009) ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะรูปแบบผสมผสาน เรื่องงานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล วิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (30202-2009) ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด

1.3 นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

1. แบบฝึกทักษะรูปแบบผสมผสาน (Blended Learning Exercises) หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อประกอบการเรียนวิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ โดยผสมผสานระหว่าง การทำกิจกรรมในชั้นเรียน (On-site) และการทำกิจกรรมผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ (Online) เพื่อพัฒนาทักษะการสร้างเนื้อหาดิจิทัล

2. ทักษะการคิดแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการวิเคราะห์สถานการณ์ทางการตลาด การระบุปัญหาของแบรนด์ และการวางแผนสร้างสรรค์เนื้อหาเพื่อสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการปฏิบัติงานในเรื่องงานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล โดยวัดผลผ่านแบบทดสอบและชิ้นงาน ซึ่งกำหนดเกณฑ์ความสำเร็จไว้ที่ ร้อยละ 70

4. ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความรู้สึกหรือทัศนคติที่ดีของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะรูปแบบผสมผสาน ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. งานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล หมายถึง กระบวนการผลิตเนื้อหาทางการตลาด (Content Marketing) ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ข้อความ รูปภาพ อินโฟกราฟิก หรือวิดีโอสั้น เพื่อสื่อสารข้อมูลสินค้าหรือบริการไปยังกลุ่มเป้าหมายผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล (เช่น Facebook, TikTok, Line) ให้สอดคล้องกับกลยุทธ์การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC)

6. นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (30202-2009) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 วิทยาลัยเทคนิคชลบุรี

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1) ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด วิทยาลัยเทคนิคชลบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (30202-2009) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด จำนวน 25 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2) ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาในรายวิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (30202-2009) ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2567 เฉพาะหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง "งานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล" ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาย่อย ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์โจทย์และปัญหาทางการตลาด (Problem Analysis)

2.2 การวางแผนกลยุทธ์เนื้อหา (Content Strategy)

2.3 การสร้างสรรค์เนื้อหาในรูปแบบสื่อดิจิทัล (Digital Content Creation) เช่น กราฟิก, วิดีโอสั้น หรือบทความ

2.4 การเลือกใช้ช่องทางสื่อสารดิจิทัล (Digital Channel Selection)

3) ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยแบบฝึกทักษะรูปแบบผสมผสาน เรื่องงานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล รายวิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (30202-2009) ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 วิทยาลัยเทคนิคลพบุรี

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องงานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล
2. ทักษะการคิดแก้ปัญหา
3. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้

4) ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568 โดยใช้เวลาในการทดลองจำนวน 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยแบบฝึกทักษะรูปแบบผสมผสาน เรื่อง งานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล รายวิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (30202-2009) ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

- 2.1 ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายการจัดการอาชีวศึกษา
- 2.2 แนวคิดและหลักการของการจัดการเรียนรู้รูปแบบผสมผสาน (Blended Learning)
- 2.3 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)
- 2.4 หลักสูตรรายวิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการตลาด พุทธศักราช 2567
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายการจัดการอาชีวศึกษา

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2580) กล่าวว่า การพัฒนาประเทศไทยให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และเป้าหมายการพัฒนาประเทศข้างต้น ต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศในทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการของประเทศได้รับการพัฒนาระดับไปสู่การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนากลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ที่จะสร้างและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ เพื่อยกระดับฐานรายได้ของประชาชนในภาพรวม และการกระจายผลประโยชน์ไปสู่ภาคส่วนต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมคนไทยได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี เก่ง มีวินัย คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมและมีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์สามารถ “รู้รับ ปรับใช้” เทคโนโลยีใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐาน ระบบสวัสดิการและ กระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลังยุทธศาสตร์ชาติการพัฒนา 21 ประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติจะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” โดยประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง ความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติการสร้างการเติบโต บนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ

สำหรับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนา เพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ ซึ่งคนไทยต้องมี

ความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะดีทุกช่วงวัย จิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม เป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง พร้อมมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะการสื่อสาร ภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนักคิด นวัตกรรม ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ มีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง โดยประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและ เสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย 7 ประเด็น ได้แก่

1. การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มุ่งเน้นให้สถาบันทางสังคมร่วมปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์โดย การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว การบูรณาการเรื่องความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรม จริยธรรม ในการจัดการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา การสร้างความเข้มแข็งในสถาบันทางศาสนา การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม และการส่งเสริมให้คนไทยมีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

2. การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย ประกอบด้วยช่วงการตั้งครรภ์/ปฐมวัย การเตรียมความพร้อมให้แก่พ่อแม่ก่อนการตั้งครรภ์ ช่วงวัย เรียน/วัยรุ่น ปลูกฝังความเป็นคนดี มีวินัย พัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ช่วงวัย แรงงาน ยุกระดับศักยภาพ ทักษะและสมรรถนะแรงงานสอดคล้องกับความต้องการของตลาด และ ช่วงวัยผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ

3. ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา ประกอบด้วย การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ผู้สอน” ให้เป็นผู้สอน ยุคใหม่ การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกประเภท การพัฒนาระบบ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการ วางตำแหน่งของประเทศ ไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก การวางพื้นฐานระบบรองรับ การเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัล แพลตฟอร์ม การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ 22

4. ตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย ประกอบด้วย การพัฒนาและส่งเสริมพหุปัญญาผ่านครอบครัว ระบบสถานศึกษา สภาพแวดล้อม รวมทั้งสื่อตั้งแต่ระดับปฐมวัย การสร้างเส้นทางอาชีพ สภาพแวดล้อมการทำงาน และระบบสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ ผ่านกลไกต่าง ๆ และการดึงดูดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่างชาติและคนไทยที่มีความสามารถในต่างประเทศให้ มาสร้างและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้กับประเทศ

5. การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี ครอบคลุมทั้งด้านกาย ใจ สติปัญญา และสังคม ประกอบด้วย การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะ การป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุน การสร้างสุขภาวะที่ดีและการส่งเสริมให้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสุขภาวะที่ดีในทุกพื้นที่

6. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ด้วยการ สร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย การส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การปลูกฝังและพัฒนาทักษะนอกห้องเรียน และการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

7. การเสริมสร้างศักยภาพการกีฬาในการสร้างคุณค่าทางสังคมและพัฒนาประเทศ ด้วยการส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิต การส่งเสริมให้ประชาชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ การส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ การพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมกีฬา

สรุปได้ว่า การพัฒนาประเทศไทยให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวจะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราช และอธิปไตย มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศในทุกมิติ ทุกรูปแบบและทุกระดับ ในด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ พัฒนาคนทุกมิติ และในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) กล่าวถึง แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษาไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอด ชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนา สังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่ การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทย ก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง จากทิศทางและ เป้าหมายของการจัดการศึกษาและการพัฒนาการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579 ดังกล่าวนั้นได้มีการนำเสนอปัญหาและความท้าทายของระบบการศึกษาในประเทศไทย ไว้หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งถึงแม้ว่าอัตราการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทยจะเพิ่มสูงขึ้น แต่ส่วน ใหญ่ไม่ได้ใช้อ่านเพื่อหาความรู้ และอัตราการอ่านเฉลี่ยของคนไทยยังอยู่ในระดับต่ำ นอกจากนี้ แหล่ง เรียนรู้ส่วนใหญ่ที่มีอยู่ยังไม่ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นเพียงแหล่งให้ความรู้ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านการสื่อสารอย่างรวดเร็วจะนำสังคมไทยไปสู่สังคมดิจิทัลมากขึ้น ถือเป็นความท้าทายต่อระบบการศึกษา การจัดการจัดการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่ต้องปรับให้อยู่บนฐานของนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล รวมทั้งเอื้อต่อคนทุกกลุ่มให้สามารถเข้าถึง สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่

ภายใต้แนวทางของการพัฒนาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษา และพัฒนาระบบการศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา 6 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ มีเป้าหมายประกอบด้วย

1. คนทุกช่วงวัยมีความรักในสถาบันหลักของชาติ และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. คนทุกช่วงวัยในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่พิเศษได้รับการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

3. คนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษา การดูแลและป้องกันจากภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มีเป้าหมายประกอบด้วย

1. กำลังคนมีทักษะที่สำคัญจำเป็นและมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดงาน และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

2. สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่จัดการศึกษาผลิตบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญ และเป็นเลิศเฉพาะด้าน

3. การวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเป้าหมายประกอบด้วย

1. ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

2. คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษา และ มาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ

3. สถานศึกษาทุกระดับการศึกษาสามารถจัดกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตร ได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน

4. แหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้ มีคุณภาพและมาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ 24

5. ระบบและกลไกการวัด การติดตามและประเมินผลมีประสิทธิภาพ

6. ระบบการผลิตผู้สอน อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้มาตรฐานระดับสากล

7. ผู้สอน อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา มีเป้าหมายประกอบด้วย

1. ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ

2. การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย

3. ระบบข้อมูลรายบุคคลและสารสนเทศทางการศึกษาที่ครอบคลุม ถูกต้องเป็นปัจจุบัน เพื่อการวางแผน การบริหารจัดการศึกษา การติดตาม ประเมิน และรายงานผล

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายประกอบด้วย

1. คนทุกช่วงวัย มีจิตสำนึกรักษาสีสิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

2. หลักสูตร แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คุณธรรม จริยธรรม การนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

3. การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา มีเป้าหมายประกอบด้วย

1. โครงสร้าง บทบาท และระบบการบริหารจัดการศึกษา มีความคล่องตัวชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้

2. ระบบการบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

3. ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการ ของประชาชนและพื้นที่

4. กฎหมายและรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษารองรับลักษณะที่แตกต่างกันของผู้เรียน สถานศึกษา และความต้องการกำลังแรงงานของประเทศ

5. ระบบบริหารงานบุคคลของผู้สอน อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษามีความเป็นธรรม สร้างขวัญกำลังใจ และส่งเสริมให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มตามศักยภาพ

ทั้งนี้จากยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ทั้ง 6 ยุทธศาสตร์นั้น จะเห็นได้ว่าในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เป็นยุทธศาสตร์ที่ผู้วิจัยได้ทบทวนและเชื่อมโยงกับการวิจัยในครั้งนี้เนื่องจากมีเป้าหมายหลัก ของยุทธศาสตร์ที่การวิจัยสามารถดำเนินงานเพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ได้คือเป้าหมายที่ 4 แหล่ง เรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้ มีคุณภาพและมาตรฐาน และประชาชน สามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ เป้าหมายที่ 6 ระบบการผลิตผู้สอน อาจารย์ และ บุคลากรทางการศึกษาได้มาตรฐานระดับสากล และเป้าหมายที่ 7 ผู้สอน อาจารย์ และบุคลากร ทางการศึกษาได้รับการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐาน รวมทั้งยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา เป้าหมายที่ 1 ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสและ ความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ และเป้าหมายที่ 2 การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย

แผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560-2570

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2560) ได้จัดทำแผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2560 - 2570 ขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการอาชีวศึกษา โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ที่เป็นความคาดหวังตามเจตนารมณ์ของการจัดการอาชีวศึกษา ไว้ว่า “ผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาและฝึกอบรม วิชาชีพ มีคุณธรรม คุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ” รวมทั้งกำหนด เป้าหมายด้านคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพครอบคลุมอย่างน้อย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ พฤติกรรม ลักษณะนิสัยและทักษะทางปัญญา 2) ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป ได้แก่ ความรู้และทักษะ การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศการพัฒนาการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน การทำงานร่วมกับ ผู้อื่น การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การประยุกต์ใช้ตัวเลข การจัดการและการพัฒนางาน และ 3) ด้านสมรรถนะวิชาชีพ ได้แก่ ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะในสาขาวิชาชีพ สู่การปฏิบัติจริง รวมทั้งประยุกต์สู่อาชีพ โดยมีหลักการจัดการอาชีวศึกษา คือ การจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็น การจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ เพื่อผลิตและ พัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับ เทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับ การศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ ของตลาดแรงงานโดยนำความรู้ในทาง ทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติ และมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะ ผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพอิสระ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2560) กำหนดแผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ.2560-2570 ได้ระบุยุทธศาสตร์การอาชีวศึกษาได้ 6 ด้านประกอบด้วย

1. การจัดการอาชีวศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ
2. การผลิตและพัฒนาากำลังคนด้านการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศ
3. การพัฒนาศักยภาพกำลังคนด้านการอาชีวศึกษาให้มีสมรรถนะ สอดคล้องกับความต้องการ ในการพัฒนาประเทศ
4. การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมในด้านการอาชีวศึกษา
5. การจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
6. การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษา ซึ่งในแต่ละยุทธศาสตร์นั้นได้กำหนด กลยุทธ์ เป้าหมายและแผนงานต่างๆ สำหรับการผลักดัน หรือขับเคลื่อนให้แต่ละยุทธศาสตร์บรรลุ เป้าหมาย ทั้งนี้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทบทวน ยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับการดำเนินการ วิจัย รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นที่สามารถขับเคลื่อนให้บรรลุ ตามยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ.2560 - 2570

ซึ่งการดำเนินการวิจัยสามารถ 26 เชื่อมโยงกับทุกยุทธศาสตร์ได้ตามประเด็นเป้าหมายและกล ยุทธ์ต่างๆ โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนาากำลังคนด้านการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างขีด ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพกำลังคนด้านการ อาชีวศึกษาให้มีสมรรถนะ สอดคล้องกับ ความต้องการในการพัฒนาประเทศ ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ประกอบด้วย

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึง ประสงค์สมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และสมรรถนะวิชาชีพอย่างเต็มศักยภาพ โดยกำหนด เป้าหมายคือ กำลังคนด้านการอาชีวศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สมรรถนะหลัก และสมรรถนะ ทั่วไป และสมรรถนะวิชาชีพ สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ สู่ประเทศไทย 4.0 รวมทั้งกำหนดแผนงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 4 แผนงาน ประกอบด้วย

1. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สมรรถนะหลัก และสมรรถนะทั่วไป และสมรรถนะวิชาชีพตามศักยภาพของกำลังคนอาชีวศึกษา
2. การส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย
3. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านอาชีวศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

4. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา

กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริม พัฒนาผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาอาชีวศึกษาให้มีศักยภาพ ซึ่งมีเป้าหมายคือ ผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาอาชีวศึกษามีศักยภาพในการพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษา รวมทั้งกำหนดแผนงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 4 แผนงาน ประกอบด้วย

1. การพัฒนาผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง
2. การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาอาชีวศึกษา
3. การจัดหาสื่อ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย สนับสนุนการจัดการเรียนรู้
4. การสนับสนุนชมรมผู้สอนวิชาชีพและสมาคมวิชาชีพให้มีบทบาทในการพัฒนาผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาอาชีวศึกษา

กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาที่ตรงกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีเป้าหมายคือ หลักสูตรอาชีวศึกษามีการพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างหลากหลายตามความต้องการในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งกำหนดแผนงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 3 แผนงาน ประกอบด้วย

1. การสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาที่ตรงกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ
2. การจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรอาชีวศึกษาที่ได้รับการพัฒนา
3. การประเมินและพัฒนาศักยภาพผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรอาชีวศึกษาที่ได้รับการพัฒนา

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมการพัฒนาความร่วมมือในการเพิ่มศักยภาพกำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และสมรรถนะวิชาชีพ สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ

รวมทั้งยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมในด้านการอาชีวศึกษา โดยมีกลยุทธ์ 2 กลยุทธ์ ประกอบด้วย

กลยุทธ์ที่ 1 เพิ่มโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมในการศึกษาด้านอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งมีเป้าหมายคือ เพิ่มโอกาสทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษา ให้ผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มทุกพื้นที่ และทุกระดับการศึกษาได้รับบริการทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาอย่างมีคุณภาพ รวมทั้ง กำหนดแผนงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 6 แผนงาน ประกอบด้วย

1. การสร้างโอกาสการเข้ารับบริการการศึกษาด้านอาชีวศึกษาครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย
2. การพัฒนาสถานศึกษาให้มีมาตรฐานการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาที่ทัดเทียมใกล้เคียงกัน
3. การพัฒนาหลักสูตรที่หลากหลายรองรับผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย
4. การจัดสรรอัตรากำลังผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอทั้งปริมาณและคุณภาพ
5. การพัฒนาสื่อการจัดการเรียนรู้และจัดหาครุภัณฑ์การศึกษาที่เหมาะสมทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ
6. การสร้างความร่วมมือการจัดการศึกษาอาชีวศึกษากับทุกภาคส่วน

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศด้านการอาชีวศึกษาที่ครอบคลุมถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน ซึ่งมีเป้าหมายคือ ระบบฐานข้อมูลรายบุคคลของผู้เรียนอาชีวศึกษาที่ถูกต้องเป็น

ปัจจุบัน เพื่อการวางแผนการบริหารจัดการอาชีวศึกษา การติดตามและประเมินผล รวมทั้งกำหนดแผนงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 2 แผนงาน ประกอบด้วย

1. การพัฒนาฐานข้อมูลด้านการศึกษาอาชีวศึกษาให้มีมาตรฐานครอบคลุม ถูกต้องเป็นปัจจุบัน และมีความเป็นเอกภาพ

2. การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการอาชีวศึกษาที่ครอบคลุม ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน สามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

จากยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ที่ 3 และยุทธศาสตร์ที่ 4 จะเห็นได้ว่าการบริหารวิชาการโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนารูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้การใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการพัฒนารูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการ เป็นส่วนหนึ่งในการตอบสนองต่อนโยบายและยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาการอาชีวศึกษา พ.ศ.2560 - 2570

2.2 แนวคิดการจัดการเรียนรู้รูปแบบผสมผสาน (Blended Learning)

แนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นการรวมกันของการสอนในชั้นเรียนและรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นการปรับตัวจากแนวคิดของการเรียนแบบดั้งเดิมในระยะเวลาในการเข้าชั้นเรียน รวมเข้ากับเวลาในการศึกษาผ่านระบบออนไลน์ เน้นความรับผิดชอบและการรู้จักหน้าที่ของผู้เรียนโดยผ่านสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่มีการจัดทำบทเรียนแต่ละเรื่องไว้ในฐานข้อมูล และจัดทำผ่านระบบเครือข่าย มีการติดต่อ สื่อสารกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน หรือผู้เรียนกับผู้เรียนคนอื่น ๆ โดยใช้ระบบเครือข่ายและการสนทนากลุ่ม ปณิศา วรรณพิรุณ (2554) ได้แบ่งแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานออกเป็น 4 แนวคิดด้วยกัน คือ

1. แนวคิดผสมผสานเทคโนโลยีการเรียนการสอนบนเว็บกับการเรียนในชั้นเรียนแบบดั้งเดิม (To Combine or Mix Modes of Web-Based Technology) เช่น การเรียนในห้องเรียนเสมือนแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน วิดีโอสตรีมมิง เสียง และข้อความ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Singh (2005) ที่ให้นิยามของการเรียนแบบผสมผสานไว้ว่า เป็นการเรียนโดยใช้การผสมผสานวิธีสอนที่หลากหลายเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงสุด

2. แนวคิดการผสมผสานวิธีสอนที่หลากหลายเข้าด้วยกัน (To Combine Various Pedagogical Approaches) เช่น แนวคิดสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) แนวคิดพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) และแนวคิดพุทธินิยม (Cognitivism) เพื่อให้ได้ผลลัพธ์จากการเรียนที่ดีที่สุด ซึ่งอาจใช้หรือไม่ใช้เทคโนโลยีเทคโนโลยีการสอน (Instructional Technology) ก็ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bonk and Graham (2006) ที่กล่าวว่า การเรียนแบบผสมผสานเป็นการผสมผสานระบบการเรียนรู้ (Learning Systems) ที่หลากหลายเข้าด้วยกันเพื่อเป็นการแก้ปัญหาที่หลากหลายในการเรียนและสอดคล้องกับแนวคิดของ Carman (2006) ที่กล่าวว่า การเรียนแบบผสมผสานเป็นการผสมผสานทฤษฎีการเรียนรู้เข้าด้วยกัน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้

3. แนวคิดการผสมผสานเทคโนโลยีการเรียนการสอนทุกรูปแบบกับการเรียนการสอนในชั้นเรียนแบบดั้งเดิมที่มีการเผชิญหน้าระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน (To Combine any Form of Instructional Technology with Face-To-Face Instructor-Led Training) ซึ่งเป็นมุมมองที่มีผู้ยอมรับกันอย่างแพร่หลายมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับ Uwes (2008) ที่กล่าวว่า การเรียนแบบผสมผสาน

เป็นการบูรณาการการเรียนรู้แบบเผชิญหน้า การเรียนด้วยตนเอง และการเรียนแบบร่วมมือแบบออนไลน์เข้าด้วยกัน

แนวคิดการผสมผสานเทคโนโลยีการเรียนการสอนกับการทำงานจริง (To Mix or Combine Instructional Technology with Actual Job Tasks in Order to Create a Harmonious Effect of Learning and Working) ซึ่งสอดคล้องกับ Bersin (2004) ที่กล่าวว่า การเรียนแบบผสมผสานเป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมในองค์กร เป็นการผสมผสานการเรียนรู้ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์และสื่ออื่น ๆ ในการส่งผ่านความรู้ในการเรียนและการฝึกอบรม

การเรียนแบบผสมผสานได้ผล ปณิศา วรรณพิรุณ (2554) ได้อธิบายว่า เพราะแนวคิด การเรียนแบบผสมผสานเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนสอนโดยการสร้างสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียนรู้ วิธีการสอนของผู้สอน รูปแบบการเรียนรู้ ผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน ช่องทางการสื่อสาร และรูปแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับเนื้อหา ผู้เรียนกับบริบทในการเรียนรู้ที่หลากหลาย และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นความยืดหยุ่น เพื่อตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดจากการเรียนการสอน

องค์ประกอบการเรียนแบบผสมผสาน การเรียนแบบผสมผสาน แบ่งองค์ประกอบออกเป็น 12 กลุ่ม โดยจัดเป็น 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบออฟไลน์ 6 กลุ่ม และองค์ประกอบออนไลน์ 6 กลุ่ม ดังตารางที่ 1 (Thorne, 2003)

องค์ประกอบออฟไลน์ (Offline)	องค์ประกอบออนไลน์ (online)
1. เรียนในที่ทำงาน (Workplace Learning)	1. เนื้อหาการเรียนบนเครือข่าย (Online Learning Content)
2. ผู้สอน ผู้ชี้แนะ หรือที่ปรึกษาในห้องเรียนแบบเผชิญหน้า (Face-to-Face Tutoring, Coaching or Mentoring)	2. ผู้สอนอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ชี้แนะอิเล็กทรอนิกส์หรือที่ปรึกษาอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tutoring, E-Coaching or E-Mentoring)
3. ห้องเรียนแบบดั้งเดิม (Classroom)	3. การเรียนรู้ร่วมกันแบบออนไลน์ (Online Collaborative Learning)
4. สื่อสิ่งพิมพ์ (Distributable Print Media)	4. การจัดการความรู้แบบออนไลน์ (Online Knowledge Management)
5. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Distributable Electronic Media)	5. เว็บไซต์ (The Web)
6. สื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (Broadcast Media)	6. การเรียนผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่แบบไร้สาย (Mobile Learning)

การกำหนดอัตราส่วนของการจัดการเรียนแบบผสมผสาน

Allen and Seaman (2007) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอัตราส่วนของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของสมาคมสโลน (The Sloan Consortium) แห่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นองค์กรที่ส่งเสริม และสนับสนุน

ความร่วมมือแลกเปลี่ยนความรู้และการปรับปรุงการศึกษาผ่านระบบออนไลน์ ได้จัดกลุ่มอัตราการใช้ระบบออนไลน์ในการเรียนการสอนเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทดั้งเดิมหรือประเภทในห้องเรียน (Traditional Classroom-Based) เป็นการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนแบบเผชิญหน้ากัน (Face to Face) ซึ่งจะใช้วิธีการบรรยายการใช้กระดานหรือแผ่นใสเป็นต้น โดยไม่ใช้วิธีการสอนแบบออนไลน์เลย

2. ประเภทเว็บช่วย (Web-Facilitated) ใช้วิธีการสอนแบบออนไลน์ ร้อยละ 1-29 และยังคงเป็นการสอนในชั้นเรียนหรือการสอนแบบเผชิญหน้ากัน (Face to Face) โดยใช้ระบบการจัดการรายวิชา (CMS: Course Management Systems) ใช้หน้าเว็บเพื่อประกาศให้ผู้เรียนทราบเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ คำอธิบายรายวิชาและการบ้าน

3. ประเภทผสมผสาน (Blended Hybrid) ใช้วิธีการสอนแบบออนไลน์ ร้อยละ 30-70 นั่นคือผสมผสานระหว่างการสอนแบบออนไลน์กับการสอนในชั้นเรียน สื่อการสอนส่วนมากใช้วิธีการแบบออนไลน์ เช่น มีการปรึกษาหารือออนไลน์และมีการประชุมแบบเผชิญหน้ากัน

4. ประเภทออนไลน์หรืออีเลิร์นนิง (Online/E-learning) ใช้วิธีการสอนแบบออนไลน์ ร้อยละ 80 ขึ้นไป สื่อการสอนส่วนใหญ่หรือทั้งหมดจะอยู่ในรูปแบบออนไลน์อาจจะไม่มีการประชุมแบบเผชิญหน้ากันและอาจจะไม่มีการเรียนในชั้นเรียนเลย

อธิบายในรูปแบบตารางดังนี้ อินทิรา รอบรู้ (2553) ได้ศึกษาอัตราในการนำเสนอเนื้อหาบทเรียนของการเรียนแบบต่าง ๆ สรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 อัตราในการนำเสนอเนื้อหาบทเรียนของการเรียนแบบต่าง ๆ

อัตราส่วนของเนื้อหาบทเรียนออนไลน์	รูปแบบการเรียนการสอน	รายละเอียด
0%	การเรียนแบบดั้งเดิม (Traditional)	เป็นการสอนที่แบบบรรยายไม่มีการใช้ออนไลน์เลย
1-29%	ใช้เว็บเป็นส่วนสนับสนุนการสอน (Web Facilitated)	เป็นการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า ใช้เว็บช่วยสนับสนุนมีคำอธิบายรายวิชาและการมอบหมายงาน
30-79%	แบบผสมผสาน (Blended/Hybrid)	เป็นการเรียนที่ผสมกันระหว่างการเรียนแบบเผชิญหน้าและการเรียนออนไลน์โดยนำเสนอเนื้อหาบทเรียนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สนทนาออนไลน์และมีส่วนที่มีการพบปะกัน
80% +	การเรียนแบบออนไลน์ (Online)	เป็นการเรียนที่นำเสนอเนื้อหาเกือบทั้งหมดผ่านระบบออนไลน์ การเรียนแบบนี้ไม่มีการพบหน้ากัน

2.3 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก Active Learning เป็นการจัดการเรียนรู้บนพื้นฐานทฤษฎีการเรียนรู้ Constructionism โดย Cooperstein and Kocavar-Weidinger (2004) ซึ่งเชื่อว่า ความรู้เดิมมีความสำคัญต่อการสร้างความรู้ใหม่ของผู้เรียน นักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศได้ กล่าวถึงความหมายของคำว่า Active Learning เอาไว้โดยนักการศึกษาของประเทศไทยใช้คำ ภาษาไทยคำว่า การเรียนเชิงรุกแทน Active Learning ซึ่งมีการนิยามความหมายดังต่อไปนี้หลักการ เรียนรู้จากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม

Bonwell (2003) กล่าวว่า Active & Learning หมายถึง การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ และสร้างความรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงในระหว่างการเรียนการสอน ส่งผลให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

Felder and Brent (2009) กล่าวว่า Active Learning หมายถึง กิจกรรมใดๆ ก็ตามที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาที่ผู้เรียนทุกคนได้ถูกเรียกให้ทำสิ่งต่างๆ นอกเหนือจากการนั่งดู ฟัง และจด บันทึกอย่างเดียว

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกำแพงเพชร (2564) กล่าวว่า การเรียนเชิงรุก เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการปฏิบัติหรือการลงมือทำซึ่ง “ความรู้ ที่เกิดขึ้นก็เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ กระบวนการในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยผ่านการอ่าน การเขียน การโต้ตอบและการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์การสังเคราะห์และการประเมินค่า กล่าวคือ หากเปรียบเทียบความรู้เป็น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) อธิบายว่า การเรียนเชิงรุก หรือ Active Learning คือ กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินในการจัดกิจกรรม การรู้เพื่อสร้างความเข้าใจลึกซึ้งด้วยการเชื่อมโยงผู้เรียนกับเนื้อหาในองค์ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริง แนวคิดและทักษะ ผ่านการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

สรุปได้ว่า การเรียนเชิงรุกหรือ (Active Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎี Constructivism ที่ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการมีปฏิสัมพันธ์และเชื่อมโยงจากความรู้เดิมด้วยตนเองจากการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

Salemi (2002) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้เชิงรุก ว่ามีองค์ประกอบดังนี้

1. ผู้สอนจัดกิจกรรมหลากหลาย เพื่อเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้
2. นำวิธีการปฏิสัมพันธ์มาก่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดประสบการณ์ที่ได้รับจากการลงมือทำจากการสังเกตกับการสนทนาสื่อสารกับตนเองและผู้อื่น อันเป็นการพัฒนาคุณค่าในตัวเองสามารถนำมาใช้ให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มความหลากหลายและความสนใจของผู้เรียนโดยการจัดลำดับกิจกรรม ให้เหมาะสมกับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับกิจกรรม
3. สร้างศักยภาพระหว่างประสบการณ์กับการสนทนาสื่อสารซึ่งเป็นหลักการปฏิสัมพันธ์ ข้างต้นช่วยสร้างศักยภาพระหว่างองค์ประกอบหลักของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกล่าวคือ ประสบการณ์ใหม่ทั้งจากการลงมือกระทำและการสังเกต) มีศักยภาพที่จะให้ผู้เรียนได้รับมุมมองใหม่ ว่าสิ่งใดมีเหตุผล

ที่อธิบายได้หรือไม่ได้มีศักยภาพที่จะช่วยผู้เรียนสร้างความหมายต่อการเรียนรู้ ที่เป็นไปได้มากมาย ทำให้ผู้เรียนเกิดการรู้แจ้งและรับประสบการณ์ใหม่ได้ลึกซึ้งขึ้น

Meyer and Jones (1993) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของ การเรียนรู้เชิงรุกดังนี้

1. ปัจจัยพื้นฐาน ได้แก่ การพูดและการฟัง การเขียน การอ่าน การโต้ตอบความคิดเห็น
2. กลวิธีการเรียนการสอน ได้แก่ กลุ่มเล็กๆ ทำงานร่วมกัน กรณีศึกษา สถานการณ์จำลอง การอภิปราย การแก้ปัญหา การเขียนบทความ
3. ทรัพยากรทางการสอน ได้แก่ การอ่าน การกำหนดการบ้าน วิทยากรจากภายนอก การใช้เทคโนโลยีในการสอน การเตรียมอุปกรณ์การศึกษา ทีวีทางการศึกษา

Peterson (2001) กล่าวถึงองค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนการสอนเชิงรุกประกอบด้วย

1. กระบวนการศึกษาของการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
2. ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสังคม
3. การอ่าน การเขียน การพูด การฟัง และอื่น ๆ
4. ต้องมีความร่วมมือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน
5. ควรพัฒนาให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อย่างมีความรับผิดชอบ และควรรู้ว่าตนเองต้องเรียนอะไร สรุปได้ว่า นักการศึกษากล่าวถึง องค์ประกอบการเรียนรู้ที่แตกต่างกันไป แต่ก็มีองค์ประกอบหลักๆ ที่เหมือนกันได้แก่ การจัดให้มีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน การจัดให้มีกิจกรรม การฟังเชิงรุก การอ่านเชิงรุก การเขียนเชิงรุก การพูดเชิงรุก การไตร่ตรองและ การอภิปรายสะท้อนความคิดเห็น รวมถึงการเตรียมความพร้อมในด้านเครื่องมือสนับสนุน ให้การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้

รูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก

การจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก Active Learning เกี่ยวข้องกับหลักการทฤษฎีกรวยแห่งการเรียนรู้ (The Cone of Learning) ของ Dale (1969) การเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน หรือการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง เป็นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติหรือการลงมือทำ ความรู้ที่เกิดขึ้นเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ จากกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้เรียนมีโอกาสดลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า การเรียนรู้ที่เน้น บทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Active Learning) ทำให้ผู้เรียนสามารถรักษาผลการเรียนรู้ 33 ให้อยู่คงทนได้มากและนานกว่ากระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้ (Passive Learning) เพราะกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning สอดคล้องกับการทำงานของสมองที่เกี่ยวข้อง กับความจำ โดยสามารถเก็บและจำสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้สอน สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ที่ได้ผ่านการปฏิบัติจริง จะสามารถเก็บความจำ ในระบบความจำระยะยาว (Long Term Memory) ทำให้ผลการเรียนรู้ ยังคงอยู่ได้ในปริมาณที่มากกว่าระยะยาวกว่า ซึ่งอธิบาย ได้จากกรวยแห่งการเรียนรู้ (The Cone of Learning)

ลักษณะของการจัดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

นันทสิทธิ์ ธาตวิทย์ (2559) ได้กล่าวถึง ลักษณะการจัดการเรียนรู้ของ Active Learning ดังนี้

1. จัดการเรียนรู้ที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหาและการนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้

2. จัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด
 3. จัดให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 4. จัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ ร่วมกันสร้างร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน
 5. จัดให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในภารกิจต่าง ๆ
 6. จัดกระบวนการเรียนที่สร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พูด ฟัง คิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียน จะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 7. จัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง
 8. จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร หรือสารสนเทศ และหลักการ ความคิดรวบยอด
 9. ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติ ด้วยตนเอง
 10. จัดกระบวนการสร้างความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้และการสรุป ทบทวนของผู้เรียน
- ขั้นตอนการเรียนรู้เชิงรุกที่เสนอโดย Baldwin and Williams (1988) แบ่งเป็น 4 ชั้น ได้แก่
1. ชั้นเตรียมความพร้อม เป็นขั้นที่ผู้สอนนำผู้เรียนเข้าสู่บทเรียน โดยการสร้างแรงจูงใจ ให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น มีความอยากที่จะเรียนรู้ต่อไป
 2. ชั้นปฏิบัติงานกลุ่ม เป็นขั้นที่ผู้สอนให้ผู้เรียนเข้ากลุ่มย่อยเพื่อทำงานร่วมกัน และสรุป ความคิดเห็นของกลุ่มอีกครั้งโดยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างกลุ่มอื่นๆ
 3. ชั้นประยุกต์ใช้เป็นขั้นที่ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด หรือทำแบบทดสอบหลังเรียน
 4. ชั้นติดตามผล เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าอย่างอิสระเพิ่มเติม จัดทำรายงาน หรือเขียน บันทึกประจำวัน และเขียนสรุปความรู้ที่ได้รับ
- ขั้นตอนการเรียนรู้เชิงรุกที่ Johnson and Johnson (1991) ดังนี้
1. ขั้นนำ ผู้เรียนเห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาที่จะสอนกับสิ่งที่ผู้เรียนมีพื้นฐานมาก่อน แล้วพร้อมทั้งระบุโครงร่างของเนื้อหา แนวคิด ประเด็นหลักในการสอนผู้เรียนจะเห็นความสำคัญและอยากเรียนรู้เรื่องนั้นมากขึ้น (3-5 นาที)
 2. ขั้นสอน ผู้สอนดำเนินการสอนตามเนื้อหา ด้วยกิจกรรมอื่นๆ ปกติแล้วผู้สอนมักจะสอนติดต่อกันเป็นเวลานาน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเฉื่อย และไม่กระตุ้นการเรียนรู้ทั้งนี้สมาธิหรือความสนใจของผู้เรียนจะลดลงอย่างรวดเร็วภายใน 15 นาที ดังนั้น การเรียนการสอนจึงแนะนำการสอน 10-15 นาทีตามด้วยกิจกรรมอื่นๆ 3-4 นาทีเพื่อปรับเปลี่ยนบรรยากาศและให้โอกาสผู้สอนมี ปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน เช่น การตั้งคำถามให้ตอบ หรือให้ช่วยกันคิดเป็นกลุ่มเพื่อตอบ ผู้เรียนจะมีความ เข้าใจในเนื้อหา มากขึ้น และจำได้นานกว่าการอภิปรายร่วมกัน ผู้สอนทำการสอนซ้ำ โดยสอนเนื้อหา สลับกับกิจกรรม เรื่อย ๆ จนใกล้หมดเวลาทำกิจกรรม (10-15 นาที)
 3. ขั้นสรุปผู้เรียนสรุปเนื้อหาที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเองโดยสรุปจากความเข้าใจของตนเองผ่านการ เขียนใจความสำคัญของเนื้อหาลงในกระดาษ และแลกเปลี่ยนกับเพื่อนๆ อ่านหรือผู้สอนสุ่มให้ ผู้เรียนมาอ่านหน้าชั้นเรียน (4-5 นาที)

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการเรียนรู้เชิงรุก มีขั้นเตรียมหรือขั้นนำ คือ การสร้างแรงจูงใจหรือ เชื่อมโยง ความรู้เดิมกับใหม่ ขั้นสอน โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม รวมถึงการบรรยายสลับกิจกรรมอื่นเป็น ช่วงๆ ขั้นสรุป หรือประยุกต์ใช้เป็นการทำแบบทดสอบหรือสรุปข้อมูลที่ได้เรียนรู้ให้เข้าใจง่ายและขั้น ติดตามผล คือ การศึกษาเพิ่มเติมหรือมอบหมายงานเพิ่ม

วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

พิจิตรา ธงพานิช (2560) กล่าวถึง ลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ

1. Active Learning เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำด้วยตนเองด้วยความกระตือรือร้น เช่น ได้คิด ค้นคว้า ทดลองรายงาน ทำโครงการ สัมภาษณ์ แก้ปัญหาฯ ได้ใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ ทำให้เกิด การเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง ผู้สอนเตรียมการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ จัดสื่อสิ่งเร้า เสริมแรงให้ คำปรึกษาและสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน

2. Constructionism เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ค้นพบสาระสำคัญหรือองค์ความรู้ใหม่ ด้วยตนเอง อันเกิดจากการได้ศึกษาค้นคว้าทดลอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งจะทำให้ ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน รวมทั้งทำให้ผู้เรียนรักการอ่าน รักการศึกษา ค้นคว้าเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่ การเป็นบุคคลแห่ง การเรียนรู้ (Learning Man) ที่พึงประสงค์

3. Resource เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ที่หลากหลายทั้งบุคคล และ เครื่องมือทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ผู้เรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นมนุษย์ เช่น ชุมชน ครอบครัว องค์กรต่างๆ ธรรมชาติและเทคโนโลยี ตามหลักการ “การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลาและทุกสถานการณ์”

4. Thinking เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิด ผู้เรียนได้ฝึกวิธีคิดหลายลักษณะ คิดหลากหลาย คิดคล่อง คิดละเอียด คิดชัดเจน คิดถูกทาง คิดกว้าง คิดลึกซึ้ง คิดอย่างมีเหตุผล คิดไกล เป็นต้น การฝึกให้ผู้เรียนได้คิดอยู่เสมอในลักษณะต่างๆ จะทำให้ผู้เรียนเป็นคนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น คิดอย่าง รอบคอบมีเหตุผล มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่จะ เลือก รับและปฏิเสธข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถแสดงความคิดเห็นออกได้ อย่างชัดเจนและมี เหตุผลอันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

5. Happiness เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข ซึ่งเป็นความสุขที่เกิดจาก

1) ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนชอบหรือสนใจ ทำให้เกิดแรงจูงใจใฝ่รู้ ทำทหาย อยากค้นคว้า อยากแสดงความสามารถและให้ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่

2) การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมร่วมด้วยช่วยกัน ทำให้ผู้เรียน รู้สึกมีความสุขและสนุกกับการเรียน

7. Participation เป็นกิจกรรมที่เน้นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ตั้งแต่การวางแผนกำหนดงาน วางเป้าหมายร่วมกัน และมีโอกาสเลือกทำงานหรือศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่ตรงกับความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ของตนเอง ทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความกระตือรือร้น มองเห็นคุณค่าของสิ่งที่ เรียนและสามารถ ประยุกต์ความรู้นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง

8. Individualization เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนในความเป็นเอกลักษณ์บุคคล ผู้สอนต้องยอมรับในความสามารถ ความคิดเห็น ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพมากกว่าเปรียบเทียบแข่งขันระหว่างกันโดยมีความเชื่อมั่นผู้เรียน ทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ได้ และมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

8. Good Habit เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่ดีงาม เช่น ความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา ความมีน้ำใจ ความขยัน ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ฯลฯ และ ลักษณะนิสัยในการทำงานอย่างเป็นกระบวนการการทำงานร่วมกับผู้อื่น การยอมรับผู้อื่น และการเห็นคุณค่าของงาน เป็นต้น

9. Self Evaluation เป็นกิจกรรมที่เน้นการประเมินตนเอง เดิมผู้สอนเป็นผู้ประเมินฝ่ายเดียว แต่การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองได้ชัดเจนขึ้น รู้จุดเด่นจุดด้อยและพร้อมที่จะปรับปรุงหรือพัฒนาตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้น การประเมินในส่วนนี้เป็นการประเมินตามสภาพจริงและอาจใช้แฟ้มสะสมผลงานเป็นตัวช่วย

ความจริง เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับการศึกษาในทุกระดับชั้นไม่ว่าจะเป็น การศึกษาปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา ตลอดไปจนถึงการศึกษาทางเลือกต่างๆ แต่การจะดำเนินแนวทางให้มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องคำนึงถึงคุณสมบัติของแนวการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้ ซึ่งคุณสมบัติเหล่านั้น ได้แก่

1. การจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ผู้เรียนต้องมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน ตั้งแต่เริ่มต้นจนไปถึงการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. สามสิ่งสำคัญที่ครูต้องนำมาพิจารณาในการออกแบบการเรียนรู้คือ ประสบการณ์ เนื้อหาวิชา และความต้องการของผู้เรียน

3. ผู้สอนต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

4. การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของผู้เรียน ถือเป็นช่วงเวลาแห่งการพัฒนาทักษะทางสังคมและทำให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามในการเรียนรู้ เกิดองค์ความรู้ใหม่และเรียนรู้ความคิดเห็นของผู้อื่น

5. ผู้สอนต้องทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการความสะดวก จัดหาสื่อและวัสดุ คอยสนับสนุนและ แนะนำแนวทางที่เหมาะสม รวมไปถึงการหาจังหวะสอดแทรกเนื้อหาที่ต้องการสื่อลงไปในกิจกรรม ของผู้เรียนอย่างชาญฉลาด

6. การมีสื่อเทคโนโลยีที่หลากหลายในห้องเรียน จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถหยิบใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามความสนใจของตัวเองได้

7. การจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น จะต้องส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนหลายๆ ด้านไปพร้อมกันได้

นรรีซต์ ฝินเซียร (2563) กล่าวว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญนี้เอง นักวิชาการศึกษาลายท่านก็ได้นำไปพัฒนาเป็นนวัตกรรมการสอนในรูปแบบต่างๆ ซึ่งสองรูปแบบ ที่ยกมานี้ เป็นตัวอย่างของการนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญไปประยุกต์ใช้ได้น่าสนใจ

1. การสอนแบบโครงการ (Project Approach) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนแสวงหาคำตอบจากการเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยที่ผู้เรียนและครูร่วมกันกำหนดเรื่องที่ต้องการเรียนรู้ดำเนินการแสวงหาความรู้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2. การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : CIPPA Model ซึ่งเป็นนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ พัฒนาขึ้นจากการรวบรวมและประสานสัมพันธ์ของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่

2.1 แนวคิดการสร้างความรู้

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการ

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ จนทำให้เกิดเป็นรูปแบบการจัดการเรียน การสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในลักษณะใหม่ที่เรียกว่า ชิปปา โมเดล

รูปแบบหรือเทคนิคการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Active Learning)

1. การเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning)

2. การเรียนรู้ที่ใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research-based Learning)

3. การเรียนแบบโครงงาน (Project-based Learning)

4. การจัดการเรียนการสอนแบบสืบค้น (Inquiry Instruction)

5. การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative/Collaborative Learning)

6. การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) หรือสื่อเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

7. การใช้เครื่องมือทางปัญญา (Cognitive Tools)

8. เทคนิคการใช้ Concept Mapping

9. เทคนิคการใช้ Learning Contracts

10. เทคนิคบทบาทสมมติ (Role Playing Model)

11. เทคนิคหมวก 6 ใบ

12. เทคนิคการเรียนการสอนแบบจิ๊กซอร์ (Jigsaw) ฯลฯ

จึงกล่าวได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การจัดการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ผ่านกระบวนการความคิดด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ เกิดความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปบูรณาการใช้ในชีวิตรประจำวัน และมีคุณสมบัติตรงกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข การจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Center Learning) คือรูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่ง ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ผ่านสื่อและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตามความสนใจของผู้เรียน โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวก ซึ่งต่างจากกระบวนการ จัดการเรียนรู้ทั่วไป ที่เน้นให้เด็กศึกษาหาความรู้จากการสอนของครูโดยตรง แนวการจัดการเรียนรู้ รูปแบบนี้เกิดขึ้นจากความเชื่อพื้นฐานที่ว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ตามของตัวเอง แต่แตกต่างที่ความต้องการ ความสนใจและความถนัด รวมไปถึงทักษะต่างๆ ดังนั้นการจัดการศึกษา จึงไม่ควรที่จะเป็นไปในแนวทางเดียว ควรมีความหลากหลายและตอบสนองได้กับเด็กทุกกลุ่ม

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดวงจันทร์แก้วกพาน (2561) ได้ศึกษาการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า 1) การเรียนรู้

สำหรับผู้เรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ด้านแรงจูงใจ ใฝ่เรียนรู้ ด้านพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ และด้านความเครียดในการเรียน มีค่าเท่ากับ 4.25 (0.42) อยู่ในระดับค่อนข้างสูง 2) ระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการเห็นคุณค่าในตนเองและ แรงจูงใจ ใฝ่เรียนรู้ มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ และความเครียดในการเรียนมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร (Communicative Skill) ทักษะการทำงานอย่างรวมพลัง (Collaborative Skill) และทักษะการใช้ คอมพิวเตอร์ (Computing Skill) 4) ความพึงพอใจเกี่ยวกับที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ 21 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นครู ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ และด้าน สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ค่าเท่ากับ 4.51(0.48) อยู่ในระดับมากที่สุด

กันทภา สุทธิอาจ (2561) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตาม สภาพจริงเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอน 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน มี 4 ขั้นตอน คือ 1) เรียนรู้ ประสบการณ์ที่จำเป็น 2) ทบทวนและไตร่ตรอง 3) สร้างความคิดรวบยอด 4) ประยุกต์ใช้ตามสภาพ จริง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประเมินองค์ประกอบของรูปแบบนี้ พบว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก สามารถ นำไปใช้ได้ 4) การวัดและประเมินผลของรูปแบบการเรียนการสอน 2. ประสิทธิภาพ ของ รูปแบบการเรียนการสอนแบบเน้นประสบการณ์ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเอง ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีผลการวิจัยดังนี้ 1) กลุ่มทดลอง มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้หลัง เรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) กลุ่มทดลอง มีคุณลักษณะที่ส่งเสริม การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ความมีวินัย ความรับผิดชอบ 84 ความเชื่อมั่น ภาพรวมอยู่ในระดับดี 4) กลุ่มทดลอง มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน ใน ระดับมากทั้ง 3 ด้าน คือ ด้าน บรรยากาศ ด้านกิจกรรมการเรียนและด้านประโยชน์ที่ได้รับ

วารินทร์พร พันเพ็ญฟู (2562) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ Active Learning ให้สำเร็จผล การศึกษาพบว่า การจัดการเรียนรู้ Active Learning ให้สำเร็จ ที่สำคัญคือผู้สอน จะต้องเปลี่ยน บทบาทจากผู้สอน มาเป็นผู้ให้คำแนะนำ ผู้ช่วยเหลือ ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงการออกแบบกิจกรรม การจัดการเรียนรู้ที่จะสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ และควร เริ่มต้นจาก จุดเล็ก ๆ (Start Small) โดยเริ่มจากเทคนิคง่ายๆ และบางห้องเรียนที่รับผิดชอบควร คำนึงถึงการ อำนวยความสะดวก ช่วยเหลือผู้เรียนในแต่ละกระบวนการขั้นตอน ให้การจัดการเรียนรู้และ กิจกรรม ต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จทั้งด้านกิจกรรม อุปกรณ์ เวลาซึ่งควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมกลุ่มย่อย มีการสรุปทบทวนความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มที่สำคัญคือต้องให้ ผู้เรียนได้ใช้เทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม ผลที่เกิดจากการเรียนรู้ แบบ Active Learning จะทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งแสดงถึงผลการ เรียนรู้ของผู้เรียน นำไปสู่การเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานมีความสามารถในการสื่อสาร

มีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้เรียน ที่พึงประสงค์เป็นไปตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดไว้

2.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร มีสาระสำคัญประกอบด้วย หลักการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของSalemi (2002), Meyer and Jones (1993) และ Peterson (2001) หลักการเรียนรู้จากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม ของ Kolb (1984) เพื่อเน้นให้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ร่วมกัน (Social value) หลักการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ ในการรู้จักแสวงหาคำตอบจากแหล่งความรู้ต่างๆ ด้วยตนเอง โดยรูปแบบที่ได้จากการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล มีองค์ประกอบ ของรูปแบบ ใน 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย 1) ผู้สอน 2) ผู้เรียน 3) เนื้อหา กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 4) สื่อการจัดการเรียนรู้ 5) การวัดผลประเมินผล องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) 2) การเรียนรู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructionism) 3) หลักการเรียนรู้ จากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม (Experience and Environment Learning) 4) หลักการเรียนรู้ แบบนำตนเอง (Self-Directed Learning) และ องค์ประกอบที่ 3 ผลผลิต (Output) ประกอบด้วย 1) รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน สามารถพัฒนาผู้เรียนร้อยละ 70 ของผู้เรียนทั้งหมด ให้มีระดับผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ขึ้นไป 2) ความพึงพอใจของผู้เรียนมีต่อการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยแบบฝึกทักษะรูปแบบผสมผสาน เรื่อง งานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning : PBL) วิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (30202-2009) ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด 3) ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง 4) ผลการประเมินคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของผู้เรียน สรุปได้ดังภาพที่ 2.1

ตัวแปรต้น

การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยแบบฝึกทักษะรูปแบบผสมผสาน เรื่อง งานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล วิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (30202-2009) ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด

องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยนำเข้า (Input)	องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ (Process)	องค์ประกอบที่ 3 ผลลัพธ์ (Output)
ประกอบด้วย 1. ผู้สอน 2. ผู้เรียน 3. หลักสูตร 4. เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน 5. สื่อการเรียนการสอน	การจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1. การเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) 2. การเรียนรู้รูปแบบผสมผสาน (Blended Learning Exercises) 3. การใช้เทคโนโลยีเป็น	ประกอบด้วย 1. องค์ความรู้ (Knowledge: K) ที่เกิดจากการเรียนรู้ตามรูปแบบ 2. ทักษะกระบวนการ (Process: P) ที่เกิดจากการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ

6. การวัดผลประเมินผล	เครื่องมือในการคิดแก้ปัญหา จากแหล่งความรู้ต่างๆ	3. คุณลักษณะ (Attitude: A) พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการ ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ตาม รูปแบบ
----------------------	--	---

ตัวแปรตาม 1. รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน สามารถพัฒนาผู้เรียนร้อยละ 70 ของผู้เรียนทั้งหมด ให้มีระดับผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ขึ้นไป 2. ความพึงพอใจของผู้เรียนมีต่อการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยแบบฝึกทักษะรูปแบบผสมผสาน
--

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยแบบฝึกทักษะรูปแบบผสมผสาน เรื่อง งานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล รายวิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (30202-2009) ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด วิทยาลัยเทคนิคพบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2568

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับ ปวส.ปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด จำนวน 25 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นกลุ่มเรียนที่ผู้วิจัยรับผิดชอบการสอน และพบประเด็นปัญหาที่ต้องการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือ 3 ชนิด ดังนี้

- 1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แบบฝึกทักษะรูปแบบผสมผสาน (Hybrid Exercises) ที่เน้นการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) แบ่งเป็นกิจกรรม On-site ในห้องเรียน และ Online ผ่านระบบจัดการการเรียนรู้
- 2) เครื่องมือที่ใช้ประเมินทักษะ คือ แบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา (Scenario-based Test) ซึ่งเป็นข้อสอบเชิงสถานการณ์ทางการตลาดดิจิทัล
- 3) เครื่องมือที่ใช้ประเมินความพึงพอใจ คือ แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้รูปแบบผสมผสาน

3.3 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นเพื่อให้เครื่องมือมีความเที่ยงตรง (Validity) ดังนี้

- 1) ขั้นวิเคราะห์ (Analysis) วิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาและสมรรถนะรายวิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหา
- 2) ขั้นตอนออกแบบ (Design) ร่างแบบฝึกทักษะที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหา 4 ขั้นตอน (ระบุปัญหา, วางแผน, ลงมือทำ, ประเมินผล)
- 3) ขั้นตรวจสอบ (Verification) นำเครื่องมือเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (IOC) และปรับปรุงตามคำแนะนำ
- 4) ขั้นทดลองใช้ (Try-out) นำแบบฝึกที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความยากง่ายและเวลาที่ใช้

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์และเตรียมการ

การวิเคราะห์ปัญหา โดยศึกษาบริบทและสภาพปัญหาในการเรียนรายวิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ

1. การวิเคราะห์หลักสูตร ศึกษาคำอธิบายรายวิชา (30202-2009) เพื่อกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาที่จำเป็นในส่วนของ "งานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล"
2. การวิเคราะห์ผู้เรียน สำนวความพร้อมในการเข้าถึงสื่อออนไลน์เพื่อออกแบบส่วนผสมของระบบ "Hybrid" (On-site และ Online) ให้เหมาะสมกับนักศึกษาหลักสูตรเทคนิค

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา

การออกแบบแบบฝึกทักษะ จัดทำแบบฝึกที่ใช้กระบวนการเรียนรู้

1. การสร้างสื่อผสมผสาน ดังนี้
 - สื่อ On-site พัฒนาใบกิจกรรมกลุ่มที่เน้นการวิเคราะห์และระดมสมอง (Active Learning)
 - สื่อ Online พัฒนาชุดคำสั่งการปฏิบัติงานผ่านเครื่องมือดิจิทัล (เช่น การใช้ AI ช่วยออกแบบ หรือการตัดต่อคลิปวิดีโอสั้น)
2. การพัฒนาเครื่องมือวัดผล สร้างแบบทดสอบสถานการณ์ และแบบสอบถามความพึงพอใจ

ขั้นตอนที่ 3 การหาคุณภาพและปรับปรุง

1. การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ นำแบบฝึกทักษะและเครื่องมือวัดผลให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง (IOC) ในด้านเนื้อหา ด้านเทคโนโลยีการศึกษา และด้านการตลาด
2. การปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงระดับความยากง่ายของสถานการณ์ปัญหาให้สอดคล้องกับสมรรถนะการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นก่อนสอน (Pre-test) วัดระดับทักษะการคิดแก้ปัญหาของนักศึกษาก่อนเรียน
2. ขั้นดำเนินการสอน จัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะรูปแบบผสมผสานที่สร้างขึ้น
3. ขั้นหลังสอน (Post-test) วัดระดับทักษะการคิดแก้ปัญหาซ้ำหลังจบกิจกรรม และประเมินความพึงพอใจ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ทักษะการคิดแก้ปัญหา ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. การวิเคราะห์ความพึงพอใจ ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแปลผลตามเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย 5 ระดับ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ ของ Rensis Likert โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนและเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

- 5 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับ มากที่สุด
- 4 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับ มาก

3 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับ ปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับ น้อย

1 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับ น้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย (Mean): ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ของ Best (1977) ในการแปลความหมายคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

4.51 – 5.00 : พึงพอใจในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 : พึงพอใจในระดับมาก

2.51 – 3.50 : พึงพอใจในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 : พึงพอใจในระดับน้อย

1.00 – 1.50 : พึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยแบบฝึกทักษะรูปแบบผสมผสาน เรื่อง งานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล รายวิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (30202-2009) ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

4.1 ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา ซึ่งครอบคลุมขั้นตอนการระบุปัญหา การวางแผน และการเลือกสื่อดิจิทัล โดยมีผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เลขที่	เลขประจำตัว	ชื่อ-สกุล	จิตพิสัย (20)	ใบงาน (60)	ปลายภาค (20)		คะแนนรวม (100)	ระดับคะแนน (เกรด)
1	68302020001	นางสาวกฤติภาภรณ์ วงศ์วัลย์	19	43	18		80	4
2	68302020002	นายกวินกานต์ ยิ้มอยู่	19	43	15		77	3.5
3	68302020003	นางสาวกัญญารัตน์ เชิดโฉม	20	50	18		88	4
4	68302020004	นางสาวเกวลิน แก้วสอาด	16	33	11		60	2
5	68302020005	นางสาวจันทร์จิรา เครือแก้ว	20	53	17		90	4
6	68302020006	นางสาวจิรณีย์ เขียววิสัย	19	56	17		92	4
7	68302020007	นางสาวชญาดา เขียวทวี	20	52	19		91	4
8	68302020008	นางสาวชาญธิดา กลิ่นสุคนธ์	20	47	13		80	4
9	68302020009	นางสาวชิราภรณ์ เรืองสุวรรณ	20	46	14		80	4
10	68302020010	นางสาวณัฐธิชา รุ่งสว่าง	16	33	11		60	2
11	68302020011	นางสาวทิพวรรณ ฉุนหอม	19	41	15		75	3.5
12	68302020012	นางสาวธิดารัตน์ รุ่งคล้าย	20	51	16		87	4
13	68302020013	นางสาวนภลักษณ์ ทวีสุข	19	40	13		72	3
14	68302020014	นางสาวนัยน์วันย์ เพ็ชรฤทธิ์	18	35	12		65	2.5
15	68302020015	นางสาวเบญญา อิ่มใจ	19	55	18		92	4
16	68302020016	นางสาวปณิดา เทพปะโม่ง	20	43	17		80	4
17	68302020017	นางสาวปริฉัตร เวหา	20	42	13		75	3.5
18	68302020018	นางสาวทรรพรณ บุญประกอบ	20	48	17		85	4
19	68302020019	นางสาวภัทรพิชชา ช้างแก้ว	19	51	14		84	4
20	68302020020	นางสาวรพีพร อินทะ	20	54	18		92	4
21	68302020021	นางสาวลริสา วงษ์ครุฑ	18	35	17		70	3
22	68302020022	นางสาววัชรวรรณ จันทร์เดช	18	47	15		80	4
23	68302020024	นางสาวสกุลทิพย์ แสนอ้อม	20	36	15		71	3
24	68302020025	นางสาวสายไหม แก้วพรม	19	51	15		85	4
25	68302020026	นางสาวเอลิกา เกตุกรัต	19	46	16		81	4

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องงานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล วิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (30202-2009) ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด ผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตั้งไว้ ร้อยละ 70 จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 100

4.2 ผลการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา โดยมีผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ผลการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา

เลขที่	รหัสนักศึกษา	ชื่อ-สกุล	1 (5)	2 (10)	3 (5)	4 (5)	5 (5)	30	ผ่าน เกณฑ์ (21)
1	68302020001	นางสาวกฤติภาภรณ์ วงศ์วาลย์	4.5	7.5	3	4	4	23	ผ่าน
2	68302020002	นายกวินกานต์ ยิ้มอยู่	4	7.5	3.5	3.5	5	23	ผ่าน
3	68302020003	นางสาวกัญญารัตน์ เชิดโฉม	4	10	4.5	4	4	27	ผ่าน
4	68302020004	นางสาวเกวลิน แก้วสอาด	3	9.5	2	2	5	21	ผ่าน
5	68302020005	นางสาวจันทร์จิรา เครือแก้ว	4	9	4.5	4.5	5	27	ผ่าน
6	68302020006	นางสาวจิรณีย์ เขียววิลัย	5	10	5	4.5	5	29	ผ่าน
7	68302020007	นางสาวชญาดา เขียวทวี	4	10	4.5	4	5	27	ผ่าน
8	68302020008	นางสาวชาญธิดา กลิ่นสุคนธ์	4.5	8	3	4	5	24	ผ่าน
9	68302020009	นางสาวชิราภรณ์ เรืองสุวรรณ	4.5	8	3	4	4	23	ผ่าน
10	68302020010	นางสาวณัฐนิชา รุ่งสว่าง	3	9.5	2	2	2	19	ไม่ผ่าน
11	68302020011	นางสาวทิพวรรณ ฉุนหอม	3.5	9.5	3.5	2	4	23	ผ่าน
12	68302020012	นางสาวธิดารัตน์ รุ่งคล้าย	4	10	4.5	4	5	27	ผ่าน
13	68302020013	นางสาวนภลักษณ์ ทวีสุข	4	7.5	3.5	3.5	5	23	ผ่าน
14	68302020014	นางสาวนัยน์วันย์ เพ็ชรฤทธิ์	4	2	2	2	5	15	ไม่ผ่าน
15	68302020015	นางสาวเบญญา อิ่มใจ	5	10	5	4.5	5	29	ผ่าน
16	68302020016	นางสาวปนิดา เทพปะโม่ง	4	7.5	3.5	3.5	0	19	ไม่ผ่าน
17	68302020017	นางสาวปรีฉัตร เวหา	3.5	8.5	3.5	0	5	20	ผ่าน
18	68302020018	นางสาวภทวรรณ บุญประกอบ	4	9	4.5	4.5	4	26	ผ่าน
19	68302020019	นางสาวภัทรพิชชา ช้างแก้ว	4	9.5	5	5	5	28	ผ่าน
20	68302020020	นางสาวรพีพร อินทะ	4	9	4.5	4.5	5	27	ผ่าน
21	68302020021	นางสาวลริสา วงษ์ครุฑ	2.5	10	2	2	5	21	ผ่าน
22	68302020022	นางสาววัชรวรรณ จันทร์เดช	2	9	4	4	5	24	ผ่าน
23	68302020024	นางสาวสกุลทิพย์ แสนอ้อม	2	8.5	3.5	2	5	21	ผ่าน
24	68302020025	นางสาวสายไหม แก้วพรม	3	9.5	5	5	5	27	ผ่าน
25	68302020026	นางสาวเอลิกา เกตุกรัต	2	9	4	4	5	24	ผ่าน

จากตารางที่ 4.2 ผลการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่องงานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล วิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (30202-2009) ระดับชั้นประกาศนียบัตร

วิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 88 คน ร้อยละ 88 และ ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 12

4.3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะรูปแบบ ผสมผสาน โดยมีผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของนักศึกษา

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความพึงพอใจ
1. การจัดลำดับเนื้อหาเป็นขั้นตอน มีความต่อเนื่อง และเหมาะสม	4.58	0.50	มากที่สุด
2. เนื้อหาในบทเรียนชัดเจน และเข้าใจง่าย	4.63	0.49	มากที่สุด
3. กิจกรรมการเรียนรู้มีรูปแบบหลากหลาย น่าสนใจ และท้าทาย	4.46	0.59	มาก
4. ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการทำงานเป็นทีม	4.45	0.58	มาก
5. ส่งเสริมให้นักเรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	4.46	0.66	มาก
6. ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น	4.50	0.66	มากที่สุด
7. ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการใช้เทคโนโลยี	4.46	0.66	มาก
8. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทุกที่ ทุกเวลา	4.38	0.71	มาก
9. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามโอกาสที่เหมาะสม	4.67	0.56	มากที่สุด
10. ผู้เรียนเกิดทักษะในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า	4.58	0.50	มากที่สุด
รวม	4.53	0.59	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะรูปแบบผสมผสาน เรื่องงานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล วิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (30202-2009) ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการตลาด ในภาพรวมอยู่ในระดับ "มากที่สุด" ($\bar{X}$) = 4.53, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามโอกาสที่เหมาะสม รองลงมาคือ เนื้อหาในบทเรียนชัดเจน และเข้าใจง่าย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาด้วยแบบฝึกทักษะรูปแบบผสมผสาน เรื่อง งานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล รายวิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (30202-2009) ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด ผู้วิจัย สรุปผลการดำเนินงาน อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องงานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัลระดับชั้น ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด พบว่าผู้เรียนผ่านเกณฑ์การประเมิน ที่ตั้งไว้ ร้อยละ 70 จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 100

5.1.2 ผลการพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา เรื่องงานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล วิชาการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (30202-2009) ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ปีที่ 1 สาขาวิชาการตลาด ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 88 คน ร้อยละ 88 และไม่ผ่านเกณฑ์การ ประเมิน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 12

5.1.3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะ รูปแบบผสมผสาน เรื่องงานสร้างเนื้อหาและสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล วิชาการสื่อสารการตลาดแบบ บูรณาการ (30202-2009) ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชาการตลาด ใน ภาพรวมอยู่ในระดับ "มากที่สุด" ($\bar{X}$) = 4.53, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุดคือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามโอกาสที่เหมาะสม รองลงมาคือ เนื้อหาในบทเรียน ชัดเจน และเข้าใจง่าย

5.2 การอภิปรายผล

จากการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

5.2.1 การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการสร้างองค์ความรู้ ทำให้เห็นว่าผู้เรียนมี ทักษะการแก้ปัญหาดีขึ้น เป็นผลมาจากการเปลี่ยนบทบาทผู้เรียนจาก "ผู้รับ" เป็น "ผู้สร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเอง" (Constructionism) การใช้แบบฝึกทักษะที่เน้นปัญหาเป็นฐาน (PBL) ทำให้ผู้เรียนได้เผชิญ สถานการณ์จริงในการสื่อสารการตลาดดิจิทัล ส่งผลให้เกิดความฉลาดรู้ (Literacy) และทักษะใน ศตวรรษที่ 21

5.2.2 ประสิทธิภาพของรูปแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) ทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจ สูงสุดในด้าน "การเรียนรู้ด้วยตนเองตามโอกาสที่เหมาะสม" สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบผสมผสานช่วย ทลายข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ นักศึกษาสามารถทบทวนเนื้อหาและฝึกปฏิบัติงานสร้างสื่อดิจิทัล ผ่านช่องทางออนไลน์ได้ตามความถนัด (Self-paced Learning) ในขณะที่การเรียนออนไลน์ช่วย เสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีมและการกล้าแสดงความคิดเห็น ($\bar{X}$) = 4.50)

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1) การบูรณาการเทคโนโลยีสมัยใหม่ ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาในแบบฝึกทักษะให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของอัลกอริทึมในแพลตฟอร์มดิจิทัล (เช่น TikTok, Facebook) อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สถานการณ์ปัญหามีความสมจริงและใช้แก้ปัญหาในงานอาชีพได้จริง

2) การส่งเสริมทักษะการนำตนเอง ผู้สอนควรใช้ผลจากการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการลดบทบาทการบรรยาย และเพิ่มบทบาทการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเองของผู้เรียนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้รูปแบบผสมผสานร่วมกับเทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการช่วยสร้างเนื้อหาการตลาด เพื่อยกระดับทักษะดิจิทัลของผู้เรียนให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง

2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมความคงทนในการเรียนรู้ (Retention) ของทักษะการคิดแก้ปัญหาในระยะยาว เพื่อดูความต่อเนื่องของการนำทักษะไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ